

Datum van
inontvangstneming

:

19/07/2024

Zaak C-403/24

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

10 juni 2024

Verwijzende rechter:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Kroatië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

31 mei 2024

Verzoeker tot zekerheidstelling in eerste aanleg – geïntimeerde:

PRVO PLINARSKO DRUŠTVO d.o.o.

**Verwerende partijen in de procedure tot zekerheidstelling in eerste aanleg –
appellant:**

Gazprom export LLC

Privredna banka Zagreb d.d.

[...]

Zaak: Verzoek om een prejudiciële beslissing – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken

Verwijzende rechter:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (handelsrechter in tweede aanleg, Kroatië) [omissis]

Partijen in het hoofdgeding en hun vertegenwoordigers:

Verzoekende partij: PRVO PLINARSKO DRUŠTVO d.o.o., Vukovar [omissis]

tegen

1. verwerende partij Gazprom export LLC, Russische Federatie, St. Petersburg, [...] en

2. verwerende partij Privredna banka Zagreb d.d. [...]

inzake het verzoek tot oplegging van een voorlopige maatregel tot zekerheidstelling van een niet-geldelijke vordering.

Summier overzicht van het voorwerp van het hoofdgeding, de relevante feiten van het hoofdgeding, de inhoud van de nationale bepalingen die op de zaak van toepassing kunnen zijn en de uiteenzetting van de redenen die de verwijzende rechter ertoe hebben gebracht om vragen te stellen over de uitlegging van het Unierecht:

In de onderhavige zaak heeft de Trgovački sud u Osijeku (handelsrechter in eerste aanleg Osijeku, Kroatië) [omissis] bij beslissing van 15 april 2024 een voorlopige maatregel gelast tot zekerheidstelling van de niet-geldelijke vordering van de verzoekster, middels het bevel om zowel de vordering tot uitbetaling van de bankgarantie in te trekken, als ervan af te zien om de bankgarantie ten bedrage van 35 000 000,00 EUR (vijfendertig miljoen EUR) ten gunste van Gazprom export LLC ter inning en ter executie op te eisen of af te geven, [omissis] overeenkomstig artikel 346, lid 1, artikel 344, lid 2, en artikel 346, lid 2, punt 1, van de Ovršni zakon (wet op de gedwongen tenuitvoerlegging) (*Narodne novine* nr. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20, 114/22 en 6/24). In casu onderhielden partijen commerciële betrekkingen op basis van een Ugovor [omissis] o kupoprodaji prirodnog plina (overeenkomst voor de verkoop van aardgas), die op 11 september 2017 voor een looptijd van tien jaar was gesloten, en de bijlagen erbij (hierna: „overeenkomst”). Verwerende partij heeft de overeengekomen betalingswijze eenzijdig gewijzigd onder verwijzing naar presidentieel decreet nr. 172 van 31 maart 2022 (hierna: „presidentieel decreet nr. 172”), dat een verplicht systeem invoert voor de betaling en de levering van Russisch gas aan buitenlandse klanten in heel Europa. Hierdoor worden sinds 1 april 2022 alle leveringen van Russisch gas alleen in Russische roebels (RUB) betaald, zodat het niet is toegestaan om de geleverde goederen in euro te betalen. De eerste verwerende partij heeft de overeenkomst daarom opgezegd en de uitbetaling van de bankgarantie geëist. Verzoekende partij vordert schadevergoeding wegens vervroegde opzegging van de overeenkomst en benadrukt dat de schuldvordering inzake het geleverde gas dus is betaald door middel van verrekening.

Verwerende partijen hebben tegen bovengenoemde beslissing hoger beroep ingesteld, dat bij beslissing van de verwijzende rechter van 24 mei [2024] is verworpen en waarmee de beslissing in eerste aanleg is bevestigd. Overeenkomstig de gewezen beslissing is een schriftelijke versie ervan opgesteld, die is ondertekend en overeenkomstig artikel 177, lid 3, van de Sudski poslovnik (*Narodne novine*, nr. 37/14, 49/14, 8/15, 35/15, 123/15, 45/16, 29/17, 33/17, 34/17, 57/17, 101/18, 119/18, 81/19, 128/19, 39/20, 47/20, 138/20, 147/20, 70/21, 99/21, 145/21, 23/22, 12/23, 122/23 en 55/24; hierna: „reglement voor de procesvoering van de rechterlijke instanties”) is overgelegd aan de dienst voor de registratie van rechterlijke beslissingen. Dit artikel bepaalt onder meer: „Een zaak

in tweede aanleg wordt geacht te zijn afgedaan op de datum waarop de beslissing, nadat de zaak door de registratiedienst is teruggestuurd, vanuit het kantoor van de rechter wordt verzonden. Zodra de registratiedienst het dossier heeft ontvangen, dient hij het zo spoedig mogelijk aan het kantoor van de rechter terug te bezorgen. De beslissing wordt vervolgens binnen een nieuwe termijn van acht dagen verzonden”.

Uit artikel 177, lid 3, van het reglement voor de procesvoering van de rechterlijke instanties blijkt voorts dat het voor de registratierechter niet mogelijk is om het dossier niet te „registreren”, aangezien de beslissing anders niet aan de partijen kan worden toegezonden. De registratierechter onderzoekt dus de in tweede aanleg gegeven beslissing, die hij kan bevestigen dan wel (vergezeld van schriftelijke of mondelinge opmerkingen) ter heroverweging kan terugverwijzen. De partijen bij het geding worden er niet van in kennis gesteld dat de beslissing is gegeven of dat de registratierechter deze ter heroverweging heeft teruggewezen, met dien verstande dat de naam van de registratierechter niet wordt vermeld in het afschrift van de beslissing dat aan de partijen wordt toegezonden.

In de onderhavige zaak heeft de [registratierechter] op 31 [mei] 2024 de beslissing teruggestuurd [omissis] zonder deze te registreren, en heeft daarbij aangegeven waarom de betrokken beslissing zijns inziens niet aan de partijen kon worden toegezonden, maar aan de [verwijzende] rechter werd teruggestuurd (de desbetreffende brief is als bijlage bijgevoegd).

Deze [laatste] rechter heeft, gelet op de geldende bepalingen, het hoger beroep en de vaststellingen uit het schriftelijke advies van de registratierechter opnieuw onderzocht, en beslist dat er een prejudiciële vraag moest worden gesteld over de toepassing van de besluiten en verordeningen waarmee sancties zijn opgelegd, en over de bevoegdheid van de andere rechter om de verzending van een uitgesproken rechterlijke beslissing op te schorten.

In dit verband zijn alle omstandigheden van de onderhavige zaak onderzocht die verband houden met de toepassing van artikel 177, lid 3, van het reglement voor de procesvoering van de rechterlijke instanties, artikel 40, lid 2, van de Zakon o sudovima (wet inzake de rechterlijke instanties), alsmede van artikel 19 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: „VEU”), dat bepaalt:

„Het Hof van Justitie van de Europese Unie omvat het Hof van Justitie, het Gerecht en gespecialiseerde rechtbanken. Het verzekert de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van de Verdragen.

De lidstaten voorzien in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren.”

en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”), dat bepaalt:

„Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden. Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. [...]”

Na dat onderzoek is geoordeeld dat het mogelijk is dat een bepaling die aan de procedure voor het geven van een beslissing ook een registratierechter toevoegt die onbekend is voor de partijen, die niet is voorzien in de voorschriften van de procedure waarin wordt beslist op een rechtsmiddel en die, hoewel hij in de betrokken zaak geen hogere rechterlijke instantie is, zodanig op de betrokken rechter van invloed kan zijn dat [die rechter] zijn gegeven beslissing wijzigt, een bepaling is die de rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechters aanzienlijk aantast, met name wanneer zij van toepassing is op alle rechterlijke instanties in tweede aanleg van de Republiek Kroatië, ongeacht of het Unierecht op het onderhavige geval van toepassing is.

Het feit dat de registratierechter, die niet bekend is bij partijen, aanzienlijke invloed uitoefent op de besluitvorming, wordt juist geïllustreerd door de onderhavige zaak, waarin eerst een juridisch standpunt was ingenomen en vervolgens latere beslissingen met daarin een ander juridisch standpunt zijn ingeschreven, zonder dat een afdelingsvergadering was bijeengeroepen. In casu is de beslissing genomen in overeenstemming met het eerste juridische standpunt, maar de registratiedienst concludeert thans dat dit standpunt onjuist is en dat een beslissing moet overeenkomstig het tweede juridische standpunt worden genomen, zonder dat een afdelingsvergadering hoeft te worden bijeengeroepen. Bijgevolg is het de registratiedienst voor rechterlijke beslissingen, en niet een hogere rechterlijke instantie, die aanzienlijke invloed op de rechtspraak heeft uitgeoefend door toe te staan dat afwijkende beslissingen worden verzonden, zonder dat een afdelingsvergadering, die alle rechters omvat, is bijeengeroepen.

Aangezien onderhavige vraag een belangrijke kwestie is met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, is, na een nader onderzoek van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (arrest C-896/19), beslist om prejudiciële vragen te stellen teneinde definitief uitspraak te kunnen doen in onderhavige zaak, en om in – afwachting van een beslissing van het Hof – de procedure te schorsen op grond van artikel 213, lid 1, punt 2, van de Zakon o parničnom postupku (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) (Narodne novine: 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 28/13, 89/14 en 70/19).

Bovendien moet worden vermeld dat in zaak C-361/21 reeds een soortgelijke vraag is gesteld, maar dat de feiten van de onderhavige zaak iets anders zijn, zodat de verwijzende kamer heeft beslist om een soortgelijke prejudiciële vraag te stellen. Aangezien de termijn [tussen de twee verzoeken] kort is, zou het Hof één enkele beslissing kunnen geven. Het bestaan van een dergelijke vorm van registratie van rechterlijke beslissingen was tot op heden gerechtvaardigd door de

noodzaak om de rechtspraak te uniformiseren, hetgeen een beginsel is van het hoogste belang. De huidige wijze waarop deze registratiedienst te werk gaat nadat een rechterlijke beslissing is geweest, botst volgens de verwijzende kamer evenwel met het fundamentele recht van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Zoals uit het onderhavige geval blijkt, kiest de registratiedienst voor rechterlijke beslissingen de beslissingen die door een rechterlijke instantie zullen worden verzonden. Hij bepaalt wanneer een van de bestaande rechtspraak afwijkende beslissing wel openbaar moet worden gemaakt en wanneer niet. De belangrijkste factor hierbij is wellicht het feit dat de partijen niet op de hoogte zijn van deze fase van de procedure en dat de naam van de registratierechter niet op transparante wijze is vermeld in de beslissing die de partijen ontvangen.

Derhalve is een beslissing van het Hof op dit punt noodzakelijk opdat de Visoki trgovački sud een uitspraak kan doen in de onderhavige zaak. De verwijzing valt onder het algemeen belang dat bestaat in een eenvormige toepassing van het Unierecht, de rechtsstaat, de onafhankelijkheid van de rechters van een lidstaat en een doeltreffende rechtsbescherming.

Hoewel hiervoor een rechtsgrond ontbreekt, bepaalt het reglement voor de procesvoering van de rechterlijke instanties, in het litigieuze artikel 177, lid 3, ervan, dat de rechtsprekende taak in een zaak in tweede aanleg alleen als afgedaan wordt beschouwd wanneer de zaak is teruggestuurd door de registratiedienst, dat wil zeggen wanneer zij „geregistreerd” is. Bijgevolg is de rechterlijke beslissing niet afgerond, ondanks het feit dat zij collegiaal door een rechtsprekende formatie is gegeven. De registratierechter die door de president van de rechterlijke instantie, in het jaarprogramma voor de indeling van rechters, is aangewezen, moet deze beslissing namelijk nog bevestigen. De naam van de registratierechter is voor partijen onbekend. Dit is in geen enkele wet opgenomen als voorwaarde voor de vaststelling van een rechterlijke beslissing, maar bestaat, krachtens het reglement voor procesvoering van de rechterlijke instanties, in de praktijk van de rechterlijke instanties in tweede aanleg in de Republiek Kroatië.

Uit onderzoek van de praktijk en de werking van andere rechterlijke instanties in de Europese Unie komt niet naar voren dat er soortgelijke wetten of praktijken bestaan die vereisen dat een gegeven beslissing wordt goedgekeurd door een rechter die geen deel uitmaakt van de betrokken kamer, en die de toezending (door de rechter in eerste aanleg) van de beslissing (vonnis of beschikking) aan de procespartijen afhankelijk stellen van de medeondertekening door deze rechter.

Bijgevolg rijst de vraag:

Is de regel die is vervat in het tweede deel van de eerste volzin en in de tweede volzin van artikel 177, lid 3, van het reglement voor de procesvoering van de rechterlijke instanties, en luidt als volgt: „Een [e]n zaak in tweede aanleg wordt geacht te zijn afgedaan op de datum waarop de beslissing, nadat de zaak door de registratiedienst is teruggestuurd, vanuit het kantoor van de rechter wordt verzonden. Zodra de registratiedienst het dossier heeft ontvangen, dient hij het zo

spoedig mogelijk aan het kantoor van de rechter terug te bezorgen. De beslissing wordt vervolgens binnen een nieuwe termijn van acht dagen verzonden” in overeenstemming met artikel 19, lid 1, VEU en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie?

[Er rijst een bijkomende vraag], gezien het feit dat de beslissing in deze zaak in de weg staat aan de uitbetaling van de bankgarantie, die op basis van de overeenkomst tussen partijen is afgegeven voor de betaling van de geleverde goederen. Het geding is voortgekomen uit politieke gebeurtenissen in verband met de oorlog in Oekraïne, waarbij [president] Poetin, na maatregelen van de Europese Unie, presidentieel decreet nr. 172 heeft uitgevaardigd. Daarin is bepaald dat het geleverde gas moet worden betaald in roebels, ongeacht de overeenkomst tussen partijen. Dit geldt voor alle overeenkomsten, zo ook voor deze, aangezien er is gepoogd om een betaling in euro te verrichten, maar deze betaling is geweigerd, hetgeen heeft geleid tot de opzegging van de overeenkomst. Na de opzegging van de overeenkomst is een nieuw decreet nr. 992 van 30 december 2022, [...], uitgevaardigd, dat buitenlandse klanten tijdelijk, alleen voor vervallen schulden, toestaat om in euro te betalen, terwijl de Russische leveranciers voor verdere leveringen van gas de verplichting blijven opleggen om in roebels te betalen, onder dreiging van opschorting van de leveringen. Op basis van deze toestemming is verzocht om uitbetaling van de bankgarantie van verzoekster ten bedrage van 35 000 000,00 EUR, hoewel de wederpartij erop had gewezen dat de vordering door verrekening was vervallen en er met betrekking tot deze contractuele verhouding ook een arbitrageprocedure tussen de partijen aanhangig was. Gelet op de specifieke kenmerken van de huidige contractuele relatie en deze regels, alsook van de betaling, rijst de vraag of de rechterlijke instanties in een civiele procedure bij het nemen van hun beslissing rekening moeten houden met besluit (GBVB) 2020/1999 van de Raad van 7 december 2020 betreffende beperkende maatregelen tegen ernstige schendingen van de mensenrechten, en met verordening (EU) 2020/1998 van de Raad van 7 december 2020 betreffende beperkende maatregelen tegen ernstige schendingen van de mensenrechten, met alle bijlagen erbij, onder inaanmerkingneming van alle omstandigheden van de onderhavige zaak, waarin, zonder deze beslissing, 35 000 000,00 EUR zou worden overgemaakt van de rekening van een handelsvennootschap in een lidstaat van de Europese Unie naar de rekening van een handelsvennootschap in de Russische Federatie, met dien verstande dat het bij de huidige stand van zaken voor een handelsvennootschap uit de Europese Unie nagenoeg onmogelijk is om van een handelsvennootschap in de Russische Federatie schadevergoeding te verkrijgen wegens de opzegging van de contractuele relatie.

De prejudiciële vragen luiden als volgt:

„1. Is de regel die is vervat in het tweede deel van de eerste volzin en in de tweede volzin van artikel 177, lid 3, van de Sudski poslovník (reglement voor de procesvoering van de rechterlijke instanties), en luidt als volgt: „Voor een rechterlijke instantie in tweede aanleg wordt een zaak geacht te zijn afgedaan op het tijdstip waarop de beslissing vanuit het kantoor van de rechter wordt

verzonden, nadat de zaak door de registratiedienst is teruggestuurd. Zodra de registratiedienst het dossier heeft ontvangen, dient hij het zo spoedig mogelijk aan het kantoor van de rechter terug te bezorgen. De rechterlijke beslissing wordt binnen de volgende 8 dagen verzonden” in overeenstemming met artikel 19, lid 1, VEU en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie?

2. Moeten de rechterlijke instanties in een civiele procedure bij het nemen van hun beslissing rekening houden met besluit (GBVB) 2020/1999 van de Raad van 7 december 2020 betreffende beperkende maatregelen tegen ernstige schendingen van de mensenrechten, en met verordening (EU) 2020/1998 van de Raad van 7 december 2020 betreffende beperkende maatregelen tegen ernstige schendingen van de mensenrechten, met alle bijlagen erbij, onder inaanmerkingneming van alle omstandigheden van de onderhavige zaak, waarin, zonder deze beslissing, 35 000 000,00 EUR zou worden overgemaakt van de rekening van een handelsvennootschap in een lidstaat van de Europese Unie naar de rekening van een handelsvennootschap in de Russische Federatie, met dien verstande dat het bij de huidige stand van zaken voor een handelsvennootschap uit de Europese Unie nagenoeg onmogelijk is om van een handelsvennootschap in de Russische Federatie schadevergoeding te verkrijgen wegens de opzegging van de contractuele relatie?”

Tegelijk met het onderhavige verzoek legt de verwijzende rechter een kopie over van de beslissing van de Trgovački sud u Osijeku (handelsrechter in eerste aanleg Osijeku, Kroatië) [omissis], het hoger beroep van Gazprom export LLC, het hoger beroep van Privredna banka Zagreb d.d., het antwoord op het hoger beroep van Prvo plinarsko društvo d.d., de beslissing van de verwijzende rechter [...] van 24 mei 2024, de brief van de registratiedienst voor rechterlijke beslissingen van 31 mei 2024 en de beslissing van 31 mei 2024 tot schorsing van de procedure.

Zagreb, 31 mei 2024.

[omissis]